

Bijdrage conferentie 'Religiewetenschap en religieonderwijs' op 21 juni 2016 aan de Rijksuniversiteit Leiden

Jan Marten Praamsma

Deze conferentie staat in het teken van het opnieuw doordenken van de plaats van religie in het onderwijs. De stelling zoals die door verschillende sprekers is uitgewerkt luidt dat het vak Godsdienst/levensbeschouwing een vak is als andere schoolvakken, zonder de extra pedagogische of vormende lading die het vak vaak wordt toegeschreven.

Ik denk dat dat terecht is.

De ontwikkeling van het schoolvak godsdienst/levensbeschouwing laat op de meeste scholen een emancipatie zien van schoolcatechese naar een volwaardig algemeen vormend vak. Net als alle andere vakken.

Maar ik wil daar wel drie kanttekeningen bij maken om deze ontwikkeling goed te verstaan.

In de eerste plaats moeten we niet vergeten dat ook voor andere schoolvakken geldt dat ze om pedagogisch-didactische redenen altijd beginnen bij de beginsituatie van de leerling. De leefwereld van de leerling is het uitgangspunt. Het vak biologie kan er niet omheen dat de leerling zelf een lichaam heeft. Het vak aardrijkskunde start bij de eigen omgeving. Zo zoekt elk vak zijn eigen aanknopingspunt in het leven van de leerling.

En zo kan ook godsdienstonderwijs of religiekunde er niet omheen te beginnen bij de religie en religieuze ervaring van de leerling zelf.

In de tweede plaats klinkt in alle schoolvakken de vraag hoe het eigen vak betekenis krijgt in de ontwikkeling van jonge mensen.

Vakdidactiek – van welk vak dan ook – ziet onderwijs liever niet als verdunde wetenschap. Het gaat niet om het overdragen van droge kennis. Het gaat er om dat leerlingen met behulp van inzichten uit het betreffende schoolvak hun wereld beter begrijpen, hun eigen plaats

daarin beter verstaan. Deze vraag naar de vormende waarde van het vak, geldt voor élk vak dat deel uitmaakt van het algemeen vormend onderwijs. Als ik de organisatoren van deze conferentie mag geloven geldt juist dit argument voluit als het gaat om religiekunde.

Belangrijke opdracht in dat kader is zeker leerlingen kritisch te leren denken, ook over geloof en religie. Misschien wel juist over geloof en religie. Want het is belangrijk dat leerlingen leren onderscheiden tussen gezonde en ongezonde vormen van religie.

En dat kan alleen door aandacht te geven aan de manier waarop verschillende religies de wereld begrijpen en toegankelijk maken. Dat wil zeggen dat het belangrijk is religies niet alleen objectiverend van buiten te bekijken, maar juist ook om een kijkje te nemen aan de binnenkant. Het voorstel van Gerard Wiegers van zojuist biedt hiervoor belangrijke aanknopingspunten. Ook het vak religiekunde moet leerlingen helpen hun wereld beter te verstaan.

Godsdienstonderwijs of religiekunde stelt vanuit de eigen aard van het onderwijs als pedagogisch-didactische praktijk duidelijke eisen aan de bijdrage die de godsdienstwetenschap kan leveren aan het onderwijs.

Het is daarmee niet de vraag óf we godsdienstwetenschap nodig hebben. Het gaat om de vraag wélke godsdienstwetenschap.

En voor de beantwoording van die laatste vraag heb ik zojuist een paar aanknopingspunten gegeven.

Ik dank u wel.